

1. Ediții ale Bibliei

- B.Hebr. = *Biblia Hebraica* ex recensione Aug. Hahnii cum Vulgata interpretatione Latine, 1 *Genesis - II Regum*, Lipsiae, MDCCCLXVIII
- B.Jer. = *La Bible* de Jérusalem traduite des textes originaux (...) par B. et L. Hurault, J. Van Der Meersch, Paris, 1994
- B.magh. = *Biblia* (...), Budapest, 1976
- B.Orth. = *Biblia* (...), București, 2001, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania.
- B.P. = *La Sainte Bible Polyglotte*, contenant le texte hébreu original, le texte grec des *Septante* le texte latin de la *Vulgate* et la traduction française de M. L'Abbé Glaire avec les différences de l'hébreu, des *Septante* et de la *Vulgate*; (...) par F. Vigouroux, *Ancien Testament*, tome I *Le Pentateuque*, Paris, 1900
- Biblia* (...), Budapest, 1976
- Biblia sacra* secundum Vulgatam clementinam (...), Ratisbonae, 1922
- de Carrières = *Sainte Bible* contenant l'Ancien et Nouveau Testament avec une traduction française en forme de paraphrase, par le R.P de Carrières, et les commentaires de Menochius, tome premier, Lille, 1843
- B.germ. = *Die Bibel, oder die ganze Heilige Schrift des altern und neuen Testaments. Nach der deutschen Uebersetzung Martin Luthers*, Stuttgart, 1970
- Librorum Veteris Testamenti canonicorum*, pars prior, graece, Pauli de Lagarde (...) Gottingae, 1883
- N.T. Cath. = *Noul Testament*, tradus și adnotat de Pr. Dr. Emil Pascal, Paris, 1975
- Novum Testamentum Graece et Latine*. Textum graecum post E. Nestle et E. Nestle (...), Stuttgart, 1984
- Segond = *La Sainte Bible* traduite sur les originaux hébreu et grec par Louis Segond, avec les parallèles chaînes de références, notes explicatives et commentaires de C.I. Scofield, Paris, 1989
- Septuaginta* = Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ / VETUS TESTAMENTUM GRAECUM iuxta Septuaginta interpretes, ex auctoritate Sixti Quinti Pontificis Maximi Editum iuxta exemplar originale Vaticanum. (...) Cum latina translatione, animadversionibus, et complementis ex aliis manuscriptis. Cura et studio J.N. Jager (...) tomus primus, Parisiis, M DCCC LXXVIII
- Septuaginta. Id est Vetus Testamentum Graece iuxta 70 interpretes* (...), *Leges et historiae*, Stuttgart, 1935
- The Old Testament* The Authorized or King James Version of 1611 (...), Cambridge, 1996
- Vulgata* = *Biblia sacra* iuxta *Vulgatam* versionem (...) recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber Osb, editio altera emendata, tomus I, *Genesis-Psalms*, Stuttgart, 1975

2. Reviste de specialitate

- AA = „Analele Academiei Române”, București, 1880 ș.u.
- ALIL = „Anuarul de lingvistică și istorie literară”, Iași, 1966 ș.u.
- AUI = „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» din Iași”, sect. III, 1957 ș.u.
- AUT = „Analele Universității din Timișoara”, seria Științe filologice, 1963 ș.u.
- BIFR = „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»”, Iași, 1934-1945
- DR = „Dacoromania”, Buletinul Muzeului Limbii române, Cluj, 1920-1949
- GS = „Grai și suflet”, revista Institutului de Filologie și Folclor, București, 1923-1937
- LR = „Limba română”, București, 1955 ș.u.
- PLG = „Probleme de lingvistică generală”, București, 1959 ș.u.
- RRL = „Revue roumaine de linguistique”, București, 1956 ș.u.
- RS = „Romanoslavica”, București, 1958 ș.u.
- SCL = „Studii și cercetări lingvistice”, București, 1955 ș.u.

3. Ediții de texte

- AI = *Apostolul Iorga*, în Nicolae Iorga, *Câteva documente de cea mai veche limbă românească. (Sec. al XV-lea și al XVI-lea)*, în AA XXVIII (1905-1906), p. 99-115
- BB = *Biblia* (...), București, 1688
- BB 2001-2002 = *Biblia 1688*, ediție întocmită de V. Arvinte, I. Caproșu, Al. Gafton, Laura Manea, N.A. Ursu, 2. vol., Iași, 2001, 2002
- CB = *Codicele Bratul*, ediție de text de Al. Gafton, Iași, 2003
- CCi = Coresi, *Carte cu învățătură* (1581), publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, vol. I, textul, București, 1914
- CP = *Texte de limbă din secolul XVI* reproduse în facsimile îngrijite de I. Bianu, membru al Academiei Române. *IV. Lucrul Apostolesc. Apostolul tipărit de diaconul Coresi la Brașov în anul 1563*, București, 1930
- CPLR *Fl.d.* = *Cele mai vechi cărți populare în literatura română*, I, *Floarea darurilor*, text stabilit (...) de Alexandra Moraru, *Sindipa*, text stabilit (...) de Magdalena Georgescu, București, 1996
- CPLR, *Palia*, = *Cele mai vechi cărți populare în literatura română*, IV, *Palia istorică*, studiu filologic (...) de Alexandra Moraru și Mihai Moraru, București, 2001
- CS = *Codex Sturdzanus*, Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de text și indice de cuvinte de Gh. Chivu, București, 1993

CV = *Codicele Voronețean*, ediție critică, studiu filologic și studiu lingvistic de Mariana Costinescu, București, 1981

DÎ = *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, text stabilit și indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș și Alexandra Roman-Moraru, Introducere de Alexandru Mareș, București, 1979

DOI = *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, volumul I, acte interne (1408-1660), editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, Iași, 1999

DRB = *Documente românești* reproduse după originale sau după fotografii sub supravegherea bibliotecarului Academiei Române Ioan Bianu, partea 1, epoca dinainte de Mateiu Basarab (1632) și Vasile Lupu (1634), tomul I fasc. 1-2, București, 1907

GN = *Graiul nostru*, culegere de I.A. Candrea, O. Densusianu, Th. Sperantia, vol. I, București, 1906

Hasdeu Bogdan Petriceicu, *Cuvente den bătrîni*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă, I-III, București, 1983-1984

LEGI = *Legi vechi românești și izvoarele lor*, vol. I, **Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu însoțită de izvoarele sale, de varianta muntenească intrupată în Îndreptarea legii lui Mateiu Basarab**, Longinescu M.S., București, 1912

LEGI Mold. = *Carte românească de învățătură 1646*, ediție critică, (coord. Andrei Rădulescu), București, 1961

LEGI Munt. = *Îndreptarea legii 1652*, ediție coordonată de Andrei Rădulescu, București, 1962

MC = Miron Costin, *Opere*, ediție critică (...) de P.P. Panaitescu, 1958

MLD = *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, vol. I *Genesis*, Iași, 1988, vol. II *Exodus*, Iași, 1991, vol. III *Leviticus*, Iași, 1993, vol. IV *Numerii*, Iași, 1995, vol. V *Deuteronomium*, Iași, 1997

MOXA = Mihail Moxa, *Cronica universală*, ediție critică însoțită de izvoare, studiu introductiv, note și indici de G. Mihăilă, București, 1989

NTB = *Noul Testament*, tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ștefan, mitropolitul Transilvaniei, reeditat după 350 de ani cu binecuvîntarea înalt prea sfințitului Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Alba Iulia, 1998

Palia d'Orăștie 1581-1582, I (...), préface et Livre de la Genèse publiés avec le texte hongrois de Heltai et une introduction par Mario Roques, Paris, 1925

PO 1968 = *Palia de la Orăștie 1581-1582*, text-facsimile-indice, ediție îngrijită de Viorica Pamfil, București, 1968

PS.C = *Psaltirea* publicată românește la 1577 de diaconul Coresi, reprodusă cu unu studiu bibliografic și unu glosar comparativ de B. Petriceicu Hasdeu, edițiunea Academiei Române, tomul I, textul, București, 1881 (s-a consultat și utilizat și Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577) în comparație cu psaltirile coresiene din 1570 și din 1589*), Text stabilit, Introducere și Indice de Stela Toma, București, 1976)

PS.H = *Psaltirea Hurmuzaki I*, Studiu filologic, studiu lingvistic și ediție de Ion Gheție și Mirela Teodorescu, II, Indice de cuvinte de Rovena Șenchi, București, 2005

PS.S = *Psaltirea scheiană comparată cu celelalte Psaltiri din sec. XVI și XVII traduse din slavonește*, edițiune critică de I.-A. Candrea, București, 1916

PS.S B = Bianu, Ion, *Psaltirea Șcheiană*, t. I, *Textul în facsimile și transcriere*, București, 1889

VARL = Varlaam, *Opere*, alcătuire, transcriere a textelor, note și comentarii, glosar și bibliografie de Manole Neagu, Chișinău, 1991 (s-a consultat și Varlaam, *Cazania (1643)*, ediție îngrijită de J. Byck, București, 1965)

VS = Dosoftei, *Viața și petrecerea svinților, Iași, 1682-1686*

4. Dicționare și lucrări teoretice

Arvinte V., *Normele limbii literare în Biblia de la București (1688)*, în *Biblia 1688*, Iași, 2001, vol. I, p. I-CLXXXIV

Arvinte V., *Normele limbii literare în opera lui Ion Creangă*, Iași, 2002

Arvinte V., *Român, românesc, România*, București, 1983, ed. a II-a, Bacău, 2002

Arvinte V., *Studiu lingvistic asupra cărții a doua (Ieșirea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389*, în MLD II, p. 1-51

Arvinte V., *Studiu lingvistic asupra primei cărți (Facerea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389*, în MLD I, p. 47-119

Bacuez L., *Manuel ou Cours de l'Écriture Sainte, Nouveau Testament*, Paris, 1886-1888

Baillly A., *Dictionnaire Grec-Français*, édition revue par L. Séchan et P. Chantraine, Paris, 1996

Barr J., *The typology of literalism in ancient biblical translations*, Göttingen, 1979 (extras)

Bensew J.L., *Ozar heschoroschim hebräisch-deutsches & deutsch-hebräisches Wörterbuch über das alte Testament*, Wien, 1864

BDLR = I. Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, București, 1975

Brown F. et alii, *A hebrew and english lexicon of the Old Testament*, with an appendix containing the biblical aramic. Based on the lexicon of William Gesenius as translated by Edward Robinson, Boston, 1906

Brown, Raymond E., Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, *Introducere și comentariu la Sfînta Scriptură*, vol. I, trad. P. Dumitru Groșan, ed. Silviu Hodiș, Tîrgu Lăpuș, 2005

CADE = I.-Aurel Candrea, Gheorghe Adamescu, *Dicționar enciclopedic ilustrat*, București, 1931

CDDE = I.A. Candrea, Ovid Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine*, București, 1914

Chantraine P., *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots*, Paris, 1983

Cornițescu E., Abrudan D., *Limba ebraică biblică*, București, 1996

Costinescu Mariana, *Biblia lui Luther, unul din izvoarele Apostolului coresian*, în LR XXIV 1980, p. 127-138

- Cruchet N., *Histoire de la Sainte Bible. Ancien et Nouveau Testament*, Tours, 1891
- DA = *Dicționarul limbii române*, București, 1913–1949
- Dens., HLR = O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, Paris, 1925
- Densusianu O., *Istoria limbii române*, ediție de J. Byck, București, 1961, vol. I-II
- DER = Alejandro Cioranescu, *Diccionario Etimológico Rumano Laguna*, 1958
- Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române (1374-1600)* (redactor responsabil Gh. Bolocan), București, 1981
- Diculescu C., *Originile limbii române. Studii critice — Rezultate nouă*, în AA, XXIX (1906-1907), p. 513-673
- DÎLRLRV = Gheorghe Chivu, Emanuela Buză, Alexandra Roman Moraru, *Dicționarul împrumuturilor latino-romanice în limba română veche (1421-1760)*, București, 1992
- Djamo-Diaconiță Lucia, *Construcții prepoziționale slave calchiate în limba română (în documente de cancelarie din Țara Românească, secolul al XVI-lea)*, în SCL, XXIV (1973), p. 389-406
- DLR = *Dicționarul limbii române*, serie nouă, București, 1965 ș. u.
- Douglas, J.D. et alii, *The New Bible Dictionary*, London, 1962
- Ernout-Meillet = A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris, 1932
- EWUR = Lajos Tamás, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im rumänischen*, Budapest, 1966
- Ferrière E., *Paganisme de Hébreux jusqu'à la captivité de Babylone*, Paris, 1884
- Frâncu C., *Formarea și dezvoltarea timpurilor verbale supra-compuse în limba română: mai mult ca perfectul condițional, mai mult ca perfectul conjunctiv, viitorul III*, în ALIL, XXIX (1984), p. 23-62
- Fuerst J., *Hebräisches und chaldäisches Schulwörterbuch über das Alte Testament*, Leipzig, 1897
- Gafton Al., *După Luther. Traducerea vechilor texte biblice*, Iași, 2005
- Gafton Al., *Evoluția limbii române prin traduceri biblice din secolul al XVI-lea*, Iași, 2001
- Gesenius W., *Geschichte der hebräischen Sprache und Schrift*, Leipzig, 1815
- Gesenius W., *Hebräisches und chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, von ~, Leipzig, 1825
- GEW = H. Frisk, *Griechische etymologische Wörterbuch*,
- ГРАММАТИКА ВЪНГЪРСКИЪ АЕ СМЕРИКАЛ СЛАНН** (...) *Grammatica Hungarico-Valachicum* (...), **А БЪДА**, 1837
- Istoria limbii române literare Epoca veche (1532–1780)*, de Gheorghe Chivu, Mariana Costinescu, Constantin Frâncu, Ion Gheție, Alexandra Roman Moraru și Mirela Teodorescu, coordonator Ion Gheție, București, 1997
- Ivănescu G., *Istoria limbii române*, Iași, 1980
- Kiraly F., *Contacte lingvistice*, Timișoara, 1990
- Leopold E.F., *Lexicon hebraicum et chaldaicum in libros Veteris testamenti ordine etymologico compositum in usus scholarum*, Lipsiae, 1910
- Walde A., J.B. Hoffmann, *Lateinisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg
- Lexicon linguae palaeoslovenicae*, J. Kurz (red.), Praga, 1958-1977
- Liddell & Scott = *A Greek-English Lexicon* compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, revised and augmented throughout by sir Henry Stuart Jones, with the assistance of Roderick Mckenzie (...) Oxford, 1996
- Meillet A., *Etudes sur l'étymologie et le vocabulaire du vieux slave*, Paris, 1961
- Meillet A., *Le slave commun*, Paris, 1934
- Mihăilă G., *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X-începutul sec. XVI)*, București, 1974
- Miklosich Fr., *Lexicon palaeoslovenicum-graeco-latinum*, emendatum et auctum, Vindobonae, 1862-1865
- Millardet G., *Linguistique et dialectologie romanes: problèmes et méthodes*, Montpellier, Paris, 1923
- Millord A.R., *La Bible devant notre ere. Le témoignage de l'archeologie.*, Laussane, 1983
- Moldovanu D., *Date noi privind coeziunea grupurilor morfosintactice în limba română veche*, în AUI, t. XXVIII-XXIX (1982-1983), p. 112-120
- Moldovanu D., *Formațiile pre morfologice din limba română veche*, în ALIL, t. XXVI (1977-1978), p. 45-68
- Munteanu Ștefan, Țara Vasile, *Istoria limbii române literare. Privire generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983
- Nestorescu Virgil, *Elemente de frazeologie românească veche în documente slavo-române*, în SCL, XXXI (1980) p. 253-256
- Niederle, L., *Manuel de l'antiquité slave*, Paris, 1927
- Olteanu Pandelescu (coord.), *Slava veche și slavona românească*, București, 1975
- Olteanu Pandelescu, *Contribuții la studiul elementelor slave din cele mai vechi traduceri românești*, în LL, VIII (1964), p. 67-97
- Palia de la Orăștie 1582-1982 Studii și cercetări de istorie a limbii și literaturii române*, București, 1984
- Pascu Ștefan, *Istoria literaturii și limbii române din secolul XVI*, București, 1921
- PEW = Sextil Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache I. Lateinisches Element*, Heidelberg, 1905
- Philippide A., *Originea Românilor*, Iași, vol. I 1925, vol. II 1927
- Philippide A., *Principii de istorie a limbii*, în Alexandru Philippide, *Opere alese*, ediție îngrijită de Gheorghe Ivănescu și Carmen Gabriela Pamfil, București, 1984
- Popovici, Iosif, *Scrieri lingvistice*, ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de Maria Purdela-Sitaru și Livia Vasiliuță, Timișoara, 1979
- Pușcariu S., *Études de linguistique roumaine*, Cluj-București, 1973

Randell K., *Luther și reforma în Germania 1517-1555*, București, 1994
Scriban = August Scriban, *Dicționarul limbii românești*, Iași, 1939
Simenschy Theofil *Gramatica limbii grecești, partea I-a: Fonetica și Morfologia*, București, 1935
Szabédi L., *A magyar nyelv a finnbejár és az indoeuropai nyelvek közös eredetének bizonyítékai őstörténete*, Bukarest, 1974
TRDW = H. Tiktin, *Rumänisch-Deutsches Wörterbuch*, Wiesbaden, 1985 (cu etimologii revăzute de Vasile Arvinte)
Turdeanu É., *Apocryphes slaves et roumains de l'Ancien Testament*, Leiden, 1981
Ursu, N.A., *Contribuții la Istoria culturii românești în secolul al XVII-lea Studii filologice*, Iași, 2003
Verdiani C., *Manuale di slavo antico*, Roma 1956
Vigouroux F., *Les Livres saints et la Critique rationaliste*, Paris, 1885-1998
Vigouroux F., *Manuel ou Cours de l'Écriture Sainte, Ancien Testament*, Paris, 1888-1889
Wegener G.S., *6000 years of the Bible*, New York, 1963
Zacordoneț Alexandru, *Curs de limba slavă veche*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1962
Zonlai G., Szamota I., *Magyar oklevél-szótár (...)*, Budapest, 1902-1906